

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΙΔ'.-φύλ. 15 * ΑΘΗΝΑ, ΣΑΒΑΤΟ, 30 ΤΟΥ ΑΠΩΝΑΡΗ 1916 * ΑΡΙΘΜΟΣ 596

ΕΝΑΣ ΛΑΟΣ ΥΨΩΝΕΤΑΙ ΑΜΑ ΔΕΙΞΗ
ΠΩΣ ΔΕ ΦΟΒΑΤΑΙ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑ
ΨΥΧΑΡΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- Κ. ΚΟΝΤΟΣ.—Μιάς νυχτιάς αγρόπνια.
ΟΣΚΑΡ ΟΥΑΓΓΛ.—'Η μπαλλάδα τῆς φυλακῆς τοῦ Ρίν-
τιγγ (συνέχεια).
ΣΕΜΝΗ ΠΑΠΑΣΠΥΡΙΔΟΥ.—Εἶναι κάποια δράματα...
Γ. ΣΚΑΗΡΟΣ.—'Απόσπασμα ἀπὸ «Τὸ κοινωνικὸ μας ζή-
τημα» (συνέχεια).
Ι. ΣΤΑΜΝΟΠΟΥΛΟΣ.—Λιουμινιστικά ὄνόματα.
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ.—Πλάι στὴν ἀγάπη (συνέχεια).
ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΚΟΠΟΥΛΟΣ.—Καλοκαιριάτικη βροχή.
ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ.—Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ.—ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑ-
ΤΟΣΗΜΟ.

ΑΝΤΙΦΕΓΓΙΣ ΚΙ' ΑΝΤΙΛΑΛΟΙ

ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΑΤΙΚΗ ΒΡΟΧΗ

Σὰν ἀπὸ μύριες κίνουλες ξεχύθηκε ἡ βροχή
'Απ' τ' οὐρανοῦ τ' ἀπέραντο βαρέλι,
Κ' ἡ γῆ πού βαρυνάσαινε στὸ κάμα τρυγητῆ
Μυριόστομη τῆ ρούφηξε σὰ μέλι.

Σὰ στόματα μωρῶν παιδιῶν σκάγανε στὰ χωράφια
Τὰ χόματα, τὰ σβώλια
Καὶ τὰ δέντρα δεινὰ κι' ὅλα τὰ ξεραγκάδια
Τὰ κλώνια ὡς χέρια ὑψῶνανε στὰ οὐράνια περιβόλια.

Κι' ὡς ἦρθεν ἡ νεροποντὴ
Στὸ μεσημέρι
Σὰ στόμα ἀνοίχτηκεν ἡ γῆ
Νὰ πιεῖ τὸ δροσοῦνέρι.

Καὶ ρούφηξε, κι' ἀνάσανε
Σὰν τὴν παρθένα,
Ποὺ δέχτηκε τὴν ἡδονὴ
Στὸ ποθοπλάντατο κορμί.
Στὰ μέλη τ' ἀναμένα!...

Πράσινα ξεπροβάλλανε τὰ δέντρα. Τὰ βουνὰ
Σὰν πολλήγρια ὀρθῶσανε τὸ σῶμα
Κ' ἔνα μεγάλο ἀκούστηκε θριαμβικὸ «Ὡσανά»
Μὲ τῶν νερῶν τὸ φλύαρο πού ἀνοίχτη στόμα.

Μαστάρια πεταχτήμανε οἱ κορφές
Μ' ἀνορθωμένα τὰ θηλίκια
Καὶ τῶν πουλιῶν ἀκούστηκαν φωνές
Σὰν ἀπὸ στήθεια ἀντρίκια,

Κι' ὁ βοῦδολάτης πού ἔσερνε τὸν ἀραμπῆ
Νὰ μπεῖ στὴ χώρα,
Γιὰ μιὰ στιγμὴν εὐλόγησε εὐλαβητικὰ
Τὴ θεῖαν ὥρα.

Τὴν ὥρα πού ἦρθεν ἡ βροχὴ
Σὰ χαραμέρι
Κι' ἀνάσανε ἡ φρυγμένη γῆ
Στὸ καλοκαίρι!

ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ

«ΑΠΟ ΤΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΜΑΣ ΖΗΤΗΜΑ»

2. —

Τὸ διήγημα καὶ τὸ ρομάντσό ἐγκαταλείψαν πλέον
ὀριστικῶς τὰ ἄψυχα, ἀνεδαφικά καὶ νεκρὰ ὑποδείγ-
ματα τῆς παλαιᾶς καθαρευούσης σχολῆς τῶν διηγη-
ματογράφων μας (Α. Ραγκαβῆ κ.τ.λ.) ἔλαβε νέαν
ὄθησιν καὶ πραγματικὴν ζωὴν εἰς τὰς χεῖρας νέων
ζωτανῶν δημοτικιστῶν καλλιτεχνῶν, οἱ ὅποιοι κατώρ-
θωσαν νὰ δημιουργήσουν γνήσιον λαϊκὸν ἡθογραφικὸν
διήγημα, καὶ σύγχρονον ζωτανὸν μυθιστόρημα, ἐπι-
ζόμενον ἐπὶ τῆς συγχρόνου ζωῆς μας, (Α. Ἑφταλιώτης
Α. Κερκαβίτσας, Γ. Βλαχογιάνης, Κ. Χατζόπουλος,
Γ. Ξενόπουλος, Κ. Χρηστομάνος, Δ. Ταγκόπουλος,
Δ. Βουτυράς, Ν. Καζαντζάκης, Π. Ροδοκανάκης,
Α. Τραυλιαντώνης, Κ. Παρορίτης, Πετροῦλα Ψηλο-
ρεῖτη, κ.τ.λ. κ.τ.λ.)

Τὸ θέατρον ἀφοῦ ἐξήντησε πλέον τὴν ψευδοκλα-
σικὴν ρητορείαν τοῦ Σ. Βασιλειάδου, Δ. Βερναδάκη,
καὶ λοιπῶν, ἔλαβεν ἐπὶ τέλους τὸν ὀρθὸν δρόμον τῆς
δημιουργίας ζωτανοῦ νεοελληνικοῦ θεάτρου, δάσιν
ἔχοντας τὴν σύγχρονον ζωὴν μας. Ἐδῶ τὸν δρόμον
ἔδειξαν ἰδίως ὁ κ. Γ. Ξενόπουλος καὶ Δ. Ταγκόπουλος
διὰ νὰ ἐξακολουθήσουν κατέπιν δυνατεῖ καλλιτέχνηαι
(Σ. Μελάς, Κ. Χρηστομάνος, Π. Χόρν, Π. Νιρδάνας,
Ν. Περιώτης, Μ. Αὐγέρης, Πετροῦλα Ψηλορεῖτη, κτλ.)

Ἡ κλισιακὴ μετάφρασις καὶ ἡ λογοτεχνικὴ κρι-
τικὴ τοῦς περισσοτέρους καὶ καλύτερους ἀντιπροσώ-
πους ἐστρατολόγησεν ἀπὸ τοῦς κόλπους τῶν δημοτι-
κιστῶν ἢ τοῦλάχιστον τῶν φίλων τῆς γλωσσικῆς
μεταρρυθμίσεως. (Εἰς τὴν μετάφρασιν: Α. Πάλλης, Ι.
Πολυλάς, Γ. Καλοσοῦρος, Α. Μαβίλης, Κ. Θεοτόκης,
Κ. Χατζόπουλος, Ν. Καζαντζάκης, Ι. Ζερβός, Ν. Πο-
ριώτης, Κ. Μάνος, Γ. Σωτηριάδης, κ.τ.λ. κ.τ.λ. Εἰς
τὴν κριτικὴν: Κ. Παλαμάς, Κ. Χατζόπουλος, Γ. Σε-

νόπουλος, Π. Νιρβάνας, Δ. Ζαχαριάδης, Ζ. Παπαντωνίου, Ν. Καζαντζάκης, Φ. Πολίτης, Σ. Ἀλμπέρτης, κ.τ.λ. κ.τ.λ.)

Ἀπὸ τοὺς κόλπους τῶν δημοτικιστῶν ἐξήλθον καὶ οἱ κοινωνιολογοῦντες, οἱ πρῶτοι δοκιμάσαντες νὰ φιλοσοφήσουν ἐπὶ τῆς κοινωνίας μας, προσπαθήσαντες νὰ διαγράψουν εὐρείας γραμμὰς διαγνώσεως, προγνώσεως καὶ θεραπείας τῶν ἐλαττωμάτων τῆς (Στέφανος Ραμᾶς, Ἰδᾶς, Πέτρος Βλαστός, Περικλῆς Γιαννόπουλος, Πέτρος Βασιλικός, Ἀλέκος Δελμούζος, Ν. Γιαννίδς, Γ. Παπανδρέου, Α. Παπαναστασίου, Χ. Χριστουλάκης, Π. Πετρίδης, Μ. Ζαβιτσιάνος, καὶ ἐν μέρει Β. Γαβριηλίδης.). Ἀπὸ τὸ στρατόπεδον τῶν δημοτικιστῶν ἐξήλθον καὶ οἱ πρῶτοι κοινωνιστῆς, μαρξιστῆς καὶ ὑπέρμαχοι τῆς διοργανώσεως τῶν ἐργατικῶν τάξεων ἐπὶ σοβαρᾶς ἐπιστημονικῆς βάσεως. (Κ. Ζάχος, Ν. Γιαννίδς, Πάνος Ταγιόπουλος, Κ. Χατζόπουλος κ.τ.λ. κ.τ.λ.) Ἐκείθεν ἔλκει τὴν καταγωγὴν τῆς καὶ ἡ κοινωνιολογικῆ ἑμᾶς τῶν Ἀθηνῶν, συγγενῆς κατὰ τὴν παράδοσιν καὶ τὸ πνεῦμα μὲ τοὺς προηγουμένους κοινωνιολογοῦντας, ἀναμιχθεῖσα ὁμῶς περισσότερον εἰς τὴν ἐνεργὸν πολιτικὴν, προσπαθήσασα διὰ πρώτην φοράν νὰ ὑπερασπισθῆ τὰς νέας γλωσσικὰς, κοινωνικὰς καὶ φιλεργατικὰς ἰδέας ὁμαδικῶς ἀπὸ τοῦ βήματος τῆς Βουλῆς. Καὶ ἴδιὰ νὰ συμπληρώσωμεν τὴν πολιτικὴν εἰκόνα λέγομεν ὅτι εἰς τὰς τάξεις τῶν δημοτικιστῶν ἀνήκει καὶ ἡ μεγαλύτερα δόξα τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος—ὁ Ἐλευθέριος Βενιζέλος, ὁ πολυσυνθετώτερος, πολυσχιδέστερος, εὐρύτερος καὶ φιλοσοφικώτερος τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν τῆς συγχρόνου Εὐρώπης, τὸ γνήσιον τέκνον καὶ συνάμα τὸ καύχημα τοῦ δημοτικισμοῦ. Ἐσχάτως οὐχὶ ὀλίγοι πολιτευόμενοι, βουλευταὶ καὶ ὑπουργοὶ ἐξεδήλωσαν φανερῶς τὴν φιλίαν καὶ θαθεῖαν τῶν ἐκτίμησιν πρὸς τὰς νέας ριζοσπαστικὰς, γλωσσικὰς, παιδαγωγικὰς καὶ κοινωνικὰς ἰδέας. Καὶ δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ἡμέραν μὲ τὴν ἡμέραν οἱ ἐπίσημοι ἀντιπρόσωποι τοῦ ἔθνους θὰ προσχωροῦν μισραῖως εἰς τὰς νέας ἐπαναστατικὰς ἰδέας, αἱ ἑποῖαι καθήνησαν πλέον ἀνάγκη τῆς κοινωνίας μας. Ἀπὸ τοὺς κόλπους τῶν δημοτικιστῶν ἐξήλθε τέλος καὶ ἡ νέα γλωσσολογικὴ παιδαγωγικὴ κίνησις, ἡ προσπαθεῖσα νὰ εἰσαγάγῃ τὴν δημοτικὴν γλῶσσαν εἰς τὰ δημοτικὰ ἐπὶ τοῦ παρόντος σχολεῖα καὶ νὰ διαρρυθμίσῃ ἐπὶ νέων βάσεων τὸ ὅλον παιδαγωγικόν μας σύστημα (Φ. Φωτιάδης, Α. Δελμούζος, Δ. Γληνός, Μ. Τριανταφυλλίδης, Ἐλισσαῖος Γιαννίδης, Πέτρος Βλαστός, κ.τ.λ. κ.τ.λ.).

Τὴν πρώτην πρακτικὴν ἐφαρμογὴν τῶν νέων παιδαγωγικῶν ἰδεῶν ἀπεπειράθη εἰς τολμηρὸς καὶ μεγαλοφάνταστος νέος, εὐγενὲς παράδειγμα τῆς νέας ἐθνικῆς καὶ ἀνιδιοτελοῦς δημοτικιστικῆς νεολαίας μας—ὁ Ἀλέκος Δελμούζος—ὁ ὁποῖος τῇ πρωτεβουλίᾳ καὶ συνεργασίᾳ ἐνὸς ἄλλου εὐγενοῦς νεοιδεᾶτου ἱατροῦ Γ. Σαράτση συνέλαβον τὴν τολμηρὰν διὰ νεοἑλληνικῶν ἰδεῶν νὰ ἰδρῦσεν ἐν Βόλῳ τὸ πρῶτον νεωτεριστικὸν

σχολεῖον ἐν τῷ ὅποιῳ ἡ μητρικὴ μας δημοτικὴ γλῶσσα νὰ διδάσκηται ἐν ἴσῃ μεῖρα μὲ τὴν καθαρεύουσαν. Δυστυχῶς ἡ ἐλλοχεύουσα αἰεὶ μεσαιωνικὴ στενοκοφιλία, σχολαστικότης καὶ κακοθῆσια ἐκίνησε πάντα ἄλλοθεν ὅπως καταστρέψῃ τὸ τολμηρὸν νεωτεριστικὸν ἔργον, μὴ δειλιάσασα νὰ καταφύγῃ εἰς τὰ πλέον αἰσχροῦς συκοφαντικὰ μέσα, σύρασα πρὸ τοῦ δικαστηρίου ὡς ἀνηθῆκούς ἀναρχικούς καὶ ἀθέτους τοὺς εὐγενεστέρους ἀντιπροσώπους τῆς νέας γενεᾶς μας ὡς μαινόμενοι θανδῆλοι ἐδοκιμάσαν νὰ παραδώσουν εἰς τὰς φλόγας τὸ νέον φυτώριον τῶν εὐγενῶν ἰδεῶν τοῦ Βόλου. Οἱ νέοι Ἄνυτοι καὶ Μέλητοι ἐντελῶς ἀνιστόριτοι καὶ ἀφιλοσόφητοι, ἐν τῇ μορῇ τῶν καὶ τῇ ἐξάψει τῆς φωτοβυστικῆς τῶν μανίας καὶ ἴσως καὶ τοῦ προσωπικοῦ πάθους—διότι εἰς τὰς μικρὰς κοινωνίας ἔλα τὰ ζήτηματα κατὰ θάθος εἶναι προσωπικὰ—δὲν ἠθέλησαν νὰ καταλάβουν ὅτι μὲ τοιαῦτα ποταπὰ μέσα οὐκ ἴσχυον δὲν καταπολεμοῦνται καὶ καταπνίγονται αἱ νέα προοδευτικὰ ἰδέαι, ἀλλὰ τοῦναντίον περισσότερον καὶ καλύτερον διακίδονται, διότι ἀποκτῶσι τὴν αἴγλην τοῦ μαρτυρίου καὶ περισσότερον ἐπιβάλλονται εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ λαοῦ. Περιττὸν νὰ εἰπωμεν ὅτι ἡ ἐπαίσχυντος δίκη Βόλου-Ναυπλίου ἐξ ἀπόψεως ἱστορικῆς καὶ ψυχολογικῆς εἶνε ἐντελῶς ἀνάλογος μὲ τὴν δίκην ἐνὸς Giordano Bruno, ἐνὸς Campanella ἐνὸς Γαλιλαίου. Καὶ ἐὰν οἱ νέοι μάρτυρές μας ἀπέφυγον τὸ μαρτύριον τοῦ πυρός καὶ τῆς φυλακῆς, ὅπως οἱ εὐγενεῖς Εὐρωπαῖοι πρόδρομοὶ τῶν, καὶ ἀπέφυγεν ἡ Ἑλλάς τὸ αἰσχρὸν μᾶς νέας νυκτὸς τοῦ ἀγίου Βερβολομαίου, τὸ τοιοῦτον ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι εὐρισκόμεθα εἰς τὸν 20 αἰῶνα, ὅπου ὁ φανατισμὸς καὶ ἡ κακοθῆσια δὲν ἔχουν ἀπεριόριστον δύναμιν ὅπως εἰς τὸν μεσαίωνα. Πάντως ἡ ἱστορικὴ πλέον δίκη τῶν «ἀθεῖστων» τοῦ Βόλου εἶναι ἐν σίγῃ διὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ ἀποδεικνύει πασιφανῶς ἐξ ἀπόψεως κοινωνιολογικῆς, ὅτι τὰ ἦθη καὶ ἔθιμά μας, ἡ ἡγοστροφία μας καὶ αἱ ἰσχύουσαι ἀκμή κοινωνικὰς δυνάμεις ἐν Ἑλλάδι δὲν ἀπέχουν δυστυχῶς πολὺ τοῦ μεσαιωνικοῦ πρωτοτύπου τῶν.

Πάντως ὠφέλησε τὸ κίνημα τοῦ Βόλου εἰς τὴν διάδοσιν τῶν νέων παιδαγωγικῶν ἰδεῶν, ὅπως ἄλλοτε εἶχον ὠφελῆσαι τὰ Εὐαγγελικὰ καὶ Ὀρεστικὰ, ἀνόητα ἐπίσης μεσαιωνικὰ κινήματα, εἰς τὴν ἐξάπλωσιν τοῦ γλασκικῶν κινήματος, Ἐκ τῆς ἀπόψεως ταύτης οὐδεὶς ὠφέλιος τόσον τῇ διάδοσιν τῶν νέων ἰδεῶν, ὅσον οἱ κ. κ. Πάλλης, Γαβριηλίδης, Σωτηριάδης, Σαράτσης καὶ Δελμούζος, οἱ ὅποιοι χωρὶς νὰ τὸ θέλουν ἔγιναν ἥρωες κοινωνικῶν κινήματων καὶ διωγμῶν, τὰ ὅποια ἐκρίνον θαθεῖαν ἐντύπωσιν εἰς τὴν ψυχὴν τῶν ἀνθρώπων καὶ διαλαλοῦν παντοῦ ἀπὸ στόμα εἰς στόμα τὰς νέας ἐπαναστατικὰς ἰδέας. Ἡ νέα παιδαγωγικὴ μας κίνησις ἡμέραν μὲ τὴν ἡμέραν κατακτᾷ ἔδαφος, καὶ μὲ τὴν ἐράσιν τοῦ νέου φιλεκαπαιδευτικοῦ ὀμίλου ἤρχισε νὰ συστηματοποιῆται καὶ νὰ προσελκύῃ οὐχὶ ὀλίγους ἐπισήμους ἀντιπροσώπους τοῦ κοινοβουλίου κα

της κυβερνήσεως, οι οποίοι βεβαίως δὲν θὰ ἀργήσουν νὰ υποστηρίξουν τὰς νέας παιδαγωγικὰς ἰδέας καὶ ἀντὶς τῆς Βουλῆς.

Εἰς ἔλους λοιπὸν σχεδὸν τοὺς κλάδους τῆς πνευματικῆς μας κινήσεως, ὡς εἶδομεν, οἱ δημοτικισταὶ κρατοῦν τὰ σκῆπτρα καὶ ἐμφανίζονται ὡς δημιουργοὶ καὶ εἰσηγηταὶ τῶν νέων προοδευτικῶν ἰδεῶν: ποίησιν, διήγημα, ρομάντσο, κριτικὴν, κλασικὴν μετάφρασιν, θέατρον, γλωσσολογίαν, κοινωνιολογίαν, ἐργατικὸν κίνημα, παιδαγωγικὴν καὶ ἐκπαιδευτικὰ ζητήματα. Μένουν ἀκόμη ἀπόρητα δύο προπύργια τοῦ λογικισμοῦ: τὸ Πανεπιστήμιον καὶ ὁ ἡμερήσιος τύπος (ὁ ἐβδομαδιαῖος καὶ ὁ ἡμερησίος εἶναι σχεδὸν ἐξ ὀλοκλήρου φανατικοὶ ὀπαδοὶ τοῦ δημοτικισμοῦ. «Νουμάς», «Νέα Ζωή», «Γράμματα», «Κριτικὴ καὶ Τέχνη», «Ἐργάτης», «Σοσιαλιστικὰ φύλλα», κτλ. κτλ.)

Τὰ δύο ταῦτα ἰδρύματα διὰ λόγους ἰδιαιτέρους ψυχολογικοῦς καὶ τεχνικοῦς δὲν ἠδύναντο βεβαίως παρὰ τελευταία νὰ ἔποστον τὴν εὐεργετικὴν ἐπίδρασιν τῆς γλωσσικῆς μεταρρυθμίσεως, Ἄλλὰ καὶ ἐνταῦθα ἐπὶ πληθὸν καὶ καθημερινῶς ἐπέρχονται ἰσχυρὰ ρήγματα ἰδίως εἰς τὸν ἡμερησίον τύπον. Καὶ πράγματι, ἐνῶ ἄλλοτε ὅλον τὸ ὄλικόν τῶν ἐφημερίδων ἐγράφετο εἰς ἀδιάλλακτον καθαρεύουσαν σήμερον ἢ μία μετὰ τὴν ἄλλην στήλην κάμουν ὑποχωρήσεις εἰς τὰς νέας γλωσσικὰς ἰδέας. Ἡδὴ τὸ χρονογράφημα, ἡ ἐπιφυλλίς, μερικὰ κριτικὰ γράφονται εἰς μικτὴν πλέον γλῶσσαν καὶ αὐτὸ τὸ κύριον ἄρθρον μερικῶν ἐφημερίδων, ἤρχισε νὰ κάμνῃ ὅλον ἐν μεγαλειέρας ἀπιστίας εἰς τὴν παράδοσιν τῆς καθαρεύουσας. Ἡδὴ ἀνεφάνησαν καὶ καθημερινῶς σχεδιάζονται εἰς τὰς διαφόρους γωνίας τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ ἡμερησίαι: ἐκδόσεις, γραφόμεναι ἐν μέρει εἰς δημοτικὴν, ἐν μέρει εἰς μικτὴν γλῶσσαν. («Ἐργάτης», «Μέλλον», «Ἀκρόπολις», «Σοσιαλισμός», κτλ.). Δι' ἓνα ψυχολογικὸν ἱστορικόν, ὁ ὁποῖος ἔχει σαφῆ ἰδέαν τῆς βαθμιαίας καὶ τμηματικῆς πορείας τῆς ἐξελίξεως, ὅλα ταῦτα εἶναι βαρυσήμαντα σημεῖα τῶν καιρῶν καὶ δὲν ὑπάρχει καμία ἀμφισβόλια ὅτι δὲν ἀπέχει πλέον πολὺ ἡ ἡμέρα κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ ζωντανὴ μας μητρικὴ γλῶσσα θὰ κατακτήσῃ ὀλοσχερῶς τὸν ἡμερησίον τύπον μας καὶ βραδύτερον θὰ ἐκπορθήσῃ καὶ τὸ τελευταῖον προπύργιον τοῦ μεσαιωνισμοῦ: τὸ πανεπιστήμιον. Σήμερον ἄλλωστε ἔλη ἡ γενεὰ τῶν νέων δημοσιογράφων καὶ χρονογράφων μας οἱ ὁποῖοι κυρίως εἰπεῖν εἶναι ἡ ψυχὴ τοῦ σημερινοῦ τύπου μας, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἤττον εἶναι ὀπαδοὶ τῶν νέων γλωσσικῶν ἰδεῶν καὶ κατ' ἀνάγκην μόνον προσαρμόζονται ἐπὶ τοῦ παρόντος εἰς ἓν ἀπηρχαιωμένον γλωσσικὸν καθεστῶς διὰ τὸ ὅποιον δὲν ἀνέτειλε ἀκόμη ἡ ἡμέρα τῆς τελειωτικῆς μεταρρυθμίσεως. Τὸ ἴδιον δύναται νὰ λεχθῆ καὶ περὶ τῆς ἀκαδημαϊκῆς ἐπιστήμης μας. Ἡ νέα γενεὰ τῶν ἐπιστημόνων μας ὑφηγηταὶ καὶ μέλλοντες καθηγηταὶ, γνήσια τέκνα τῆς ζωντανῆς καὶ θετικῆς ἐποχῆς μας, εἶναι κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἤττον φανεροὶ ἢ κρυφοὶ ὀπαδοὶ τῶν νέων ἰδεῶν καὶ

ἐάν δὲν ὑποβοηθήσουν ὅλοι ἐνεργῶς, πάντως δὲν θὰ φέρουν καμμίαν ἀντίστασιν εἰς τὴν γλωσσικὴν μεταρρυθμίσιν τῆς ἀκαδημαϊκῆς μας ζωῆς, ὅταν ἔλθῃ τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου.

Αὐτὴ εἶναι ἐν συντόμῳ ἡ θετικὴ ἀποψὶς τοῦ δημοτικισμοῦ καὶ ἡ ἐνεργὸς ὄρασις τὴν ὁποίαν ἀνέπτυξε κατὰ τὰ τελευταία 30 ἔτη, ἀπαλλάττων βαθμῶδ' ἐν τὴν κοινωνίαν μας ἀπὸ πολλὰς μεσαιωνικὰς προλήψεις καὶ σχολαστικότητος, ἐμφυσῶν νέον ζωντανὸν πνεῦμα εἰς τὰ λιμνάζοντα ὕδατα τῆς κοινωνίας μας.

Ἡδὴ ἔμωσ ἀφοῦ ἀνεφέραμεν τὴν θετικὴν ὄρασιν καὶ τὰς ἐκδουλεύσεις τοῦ δημοτικισμοῦ πρὸς τὴν κοινωνίαν μας, ἔχομεν ἱερὸν καθήκον καὶ χάριν τῆς ἱστορικῆς ἀληθείας καὶ χάριν τοῦ συμφέροντος τοῦ ἰδίου δημοτικισμοῦ νὰ ὑποδείξωμεν καὶ στιγματίσωμεν καὶ τὰ τρωτὰ του σημεῖα, τὰς ἁλλείψεις, τὰ ἐλαττώματά του, τὰ ὅποια ἂν καὶ ἱστορικῶς ἀναπόφευκτα καὶ μοιραία, ὡς εἶπομεν ἀνωτέρω, πάντως ὀφείλουσαν νὰ διατυπωθοῦν ἀμειλίχτως, ὅπως ἡ ἐπίγνωσις τῶν ἐπιφέρει μίαν ὥραν ἐνωρίτερον τὴν θεραπείαν τῶν πρὸς ταχύτεραν εὐδῶσιν καὶ πλήρη θρίψιν τῶν ἰδανικῶν καὶ τοῦ ὅλου προγράμματος τοῦ δημοτικισμοῦ. Οἱ δημοτικισταί, ἂν καὶ φύσει ἐπαναστάται, ἐν τούτοις, ὡς τέκνα ἐκτάκτως ἀμορφώτου καὶ ἐλαττωματικῆς κοινωνίας δὲν ἦτο δυνατόν νὰ εἶναι καθ' ὅλα τέλει, ἀλλὰ κατ' ἀνάγκην ἔπρεπε νὰ ἔχουν πολλὰς ἀδυναμίας καὶ ἐλαττώματα τῆς φυλῆς τῶν καὶ τῆς κοινωνίας τῶν. Τὸ κυριώτερον ἐλάττωμα μίαν μικρᾶς πατριαρχικῆς, ψευδαρχικῆς ἀκόμη εἰς πολλὰ κοινωνίας, εἶναι: ἡ στενοκέφαλη καὶ στενοκάρδη ἐκδήλωσις τοῦ ατομισμοῦ, τοῦ ἀτομικοῦ δηλαδὴ ἐγωῖσμοῦ τῶν πολιτῶν περιοριζομένου συνήθως εἰς ἓνα ὑπερτροφικὸν ἀτομικὸν ἢ τὸ πολὺ οἰκογενειακὸν ἐγωῖσμόν, ξένον πρὸς εἰσαδήποτε εὐρείας γενικᾶς κολλεκτιβιστικᾶς κοινωνικᾶς ἰδέας. Ἡ ἰδέα τοῦ κοινωνικοῦ καθήκοντος εἶναι ἐντελῶς ἀγνωστος. Τὰ άτομα ἔχουν τάσεις ὄχι πειθαρχικᾶς, συγκεντρωτικᾶς, ἀλλὰ ἀποκεντρικᾶς, διαλυτικᾶς. Ἄλλο χαρακτηριστικὸν ἐλάττωμα ἐκάστης ψευδαρχικῆς κοινωνίας εἶναι καὶ ἡ πλήρης ἀδιαφορία καὶ περιφρόνησις πρὸς τὸν κατώτερον ἐργατικὸν λαόν, ὁ ὁποῖος θεωρεῖται ὡς χυδαῖος ὄχλος, ὡς παρίας τῆς κοινωνίας ἀπὸ τῶν ὁποίων πρέπει τις ν' ἀπομακρύνεται μὲ ἀποστροφήν. Ἐκτὸς τούτου συνήθως παρατηρεῖται καὶ πλήρης ἑλλείψις θετικῆς ἐπιστημονικῆς μορφώσεως, αὐστηρᾶς πειθαρχημένης σκέψεως καὶ ἰκανότητος πρὸς πρωτότυπον δημιουργικὴν ἐργασίαν, ἀπτελέσμα ἀτελεστάτης κοινωνικῆς, σχολικῆς καὶ οἰκιακῆς ἀνατροφῆς. Ἡ ἐπιστήμη εἰς τελευτὰς κοινωνίας εἶναι πάντοτε σχολαστικὴ, περιοριζομένη συνήθως εἰς μίαν παθητικὴν ἐκμάθησιν γλωσσῶν, γραμματικῆς καὶ νεκρῶν κείμενων, καὶ εἰς μίαν μνημοτεχνικὴν ἀποστήθισιν σχολαστικῶν ἐπιστημονικῶν γνώσεων. Οὐδεμία παρατηρεῖται ἐμφυτος κλίσις καὶ ἰκανότης πρὸς τὰς φυσικὰς καὶ πειραματικὰς ἐπιστήμας, αἱ ὁποῖαι ἀπαι-

ταὸν θετικὴν σπουδὴν, ἰκανότητα καὶ ἐπίμονον μελέτην λεπτολόγου ὀλικού. Οἷαδὲποτε ἀνιδιοτελὴς σπουδὴ τῆς καθαρᾶς ἐπιστήμης καθὼς καὶ ἀνάγκη μελέτης τῶν μεγάλων φιλοσοφικῶν, βιολογικῶν καὶ κοινωνιολογικῶν προβλημάτων εἶναι σχεδὸν ἀγνωστος. Ἡ μόνη πνευματικὴ δρᾶσις ἢ ὁποία παρατηρεῖται εἶναι μίᾳ ἀποκλειστικῇ, μονομερῆς καὶ ὑπερτροφικῇ καλλιέργεια τῆς λογοτεχνίας καὶ ἰδίως τῆς ποιήσεως. Οἱ δημοτικισταὶ ὡς γνήσια τέκνα τοιαύτης μὴ ἀνεπτυγμένης ἀκόμη κοινωνίας, παρ' ἔλην τὴν ἐπαναστατικὴν τῶν ὑπόστασιν καὶ τὸν ἀτομικὸν τῶν ἐθνουσιασμὸν, ἔπρεπε μοιραίως νὰ ἔχουν ἔλα τὰ προαναφερθέντα ἐλαττώματα: «ἀτομιστικὰς, ἀποκεντρωτικὰς καὶ διαλυτικὰς τάσεις, ἀνικανότητα πρὸς ἑμαδικήν, πειθαρχημένην διοργανωτικὴν ἐργασίαν, ἀπομάκρυνσιν ἀπὸ τὸν λαόν, ἀνικανότητα σοβαρᾶς δημιουργικῆς ἐπιστημονικῆς ἐργασίας, μονομερῆ λογοτεχνικὴν καὶ ποιητικὴν δρᾶσιν, κτλ. κτλ.»

Καὶ πράγματι: ἐνὼ τοὺς ἤνωνα μίᾳ κοινῇ ἱερᾷ ὑπόθεσις καὶ ἐν κοινὸν ἰδανικόν, εἶχον δὲ νὰ παλαίσουν ἐναντίον τρομεροῦ ἐχθροῦ, ἔχοντος τὰ πάντα εἰς τὰς χεῖράς του καὶ λυσοσῶδῶς πολεμοῦντος αὐτοῦς μὲ τὰ πλέον ἀθέμιτα μέσα, ἐφάνησαν ἐντελῶς ἀνίκανοι νὰ διοργανωθοῦν εἰς μίαν συμπαγῆ ὁμάδα μὲ κοινὸν πρόγραμμα ἐνεργείας ὅπως προσδώσουν εἰς τὸν ἀγῶνά των μεγαλειτέραν δύναμιν, συνοχήν, ἀντοχήν καὶ ἀποτελεσματικότητα. Καὶ βλέπομεν σήμερον τὸ ἐντελῶς ἀξιοθρήνητον καὶ ἀπίστευτον γεγονός ὅτι ἐνῶ οἱ ὀπαδοὶ τῆς γλωσσικῆς μας μεταρρυθμίσεως ἀριθμοῦνται πλέον κατὰ χιλιάδας καὶ εἶναι ὅλοι τῶν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἦττον ἀνεπτυγμένοι καὶ λόγιοι ἄνθρωποι, δὲν κατώρθωσαν ἐν τούτοις ἐπὶ 20 τῶρα ἔτη νὰ συμπήξουν ἐν κέντρῳ, τὸ ὅποιον νὰ τοὺς ἐνώνει ὡς συνεκτικὸς κρίκος, διευθύνων τὸ κίνημά των καὶ λαμβάνων τὰ κατάλληλα μέτρα πρὸς ταχύτεραν ἐξάπλωσιν τῶν νέων γλωσσικῶν ἰδεῶν καὶ τελειωτικὸν θρίαμβόν τοῦ ἱεροῦ τῶν ἀγῶνος.

Ὅλοι αἱ μέχρι τοῦδε ἀπόπειραι παρεμοίας διοργανώσεως ἐν Ἀθήναις οἰκτρῶς ἀπέτυχον, διότι τὰ μέλη των, παρ' ἔλην τῶν τὴν ἀτομικὴν μόρφωσιν καὶ τὴν εὐλικρινῆ ἀγάπην πρὸς τὴν δημοτικὴν γλῶσσαν, ἔδειξαν ἔλας τὰς προαναφερθείσας ἀρνητικὰς ιδιότητας, ἰδίως ὑπερτροφικὸν ἀτομισμὸν καὶ ἀνικανότητα πρὸς ἑμαδικὴν πειθαρχημένην δρᾶσιν, προτιμῶντες νὰ καταγίνωνται ἕκαστος εἰς ἀτομικὴν λογοτεχνικὴν ἐργασίαν, ἰκανοποιούσαν μᾶλλον τὰς ἀτομικὰς του κλίσεις καὶ τὴν ἀτομικὴν του φιλοδοξίαν παρὰ τὰς ἀντικειμενικὰς ἀνάγκας τοῦ ἀγῶνος των. Τὸ τοιοῦτον ἀποτελεῖ τὸ μεγαλιτέρον στίγμα διὰ τοὺς δημοτικιστὰς, τὸ ὅποιον ἢ ἱστορία θὰ δυσκολευθῆ μίαν ἡμέραν νὰ τοὺς τὸ συγχωρήσῃ. Ἡ τοιαύτη ἐντελῶς ὑποκειμενικὴ λογοτεχνικὴ δρᾶσις τῶν δημοτικιστῶν καὶ ἢ ἔλλειψις ἀντικειμενικῆς ἐργασίας διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ γλωσσικοῦ τῶν ἀγῶνος, εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα ἀφ' ἑνὸς μὲν μίαν ὑπερτροφικὴν ποιητικὴν καὶ λογοτεχνικὴν παρα-

γωγὴν—ἰδίως τρομακτικὴν ὑπερπαραγωγὴν στίχων— ἀφ' ἑτέρου δὲ πλήρη ἔλλειψιν ὠφελίμων πρακτικῶν συγγραμμάτων καὶ βοηθητικῶν βιβλίων, ἀναποφεύκτων διὰ τὴν εὐδωσιν τοῦ γλωσσικοῦ ἀγῶνος. Ἄρκει νὰ εἴπῃ τις ὅτι μέχρι σήμερον δὲν ἐσκέφθησαν νὰ κωδικοποιήσουν συστηματικῶς τὴν τόσον λατρευτὴν τῶν δημοτικῶν γλῶσσαν, καὶ ἐνῶ οἱ ἀντίπαλοί των καθαρεισοῦσιάνοι ἔχουν συγγράφει πληθῶραν γραμματικῶν, λεξικῶν καὶ ἄλλων ὑποβοηθητικῶν συγγραμμάτων τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς γλώσσης, οἱ δημοτικισταὶ μέχρι σήμερον οὔτε λεξικὸν τῆς δημῶδους ἐσκέφθησαν νὰ συντάξουν, οὔτε ἄλλα ὑποβοηθητικὰ γλωσσικὰ συγγράμματα μᾶς ἔδωκαν ἐκτὸς ἀπὸ μερικὰς μεμονωμένας ἀποπείρας συγγραφῆς γραμματικῆς τῆς ζωντανῆς μας γλώσσης. Καὶ αὐτὴν τὴν ἐπιστημονικὴν ἱστορίαν τοῦ γλωσσικοῦ μας ζητήματος, ἔπρεπε νὰ ἔλθῃ, ἕνεος νὰ μᾶς τὴν γράψῃ (Krumbacher), ἀποδείξας ἀκόμη μίαν φορὰν ὅτι μόνον τέκνα σοβαρῶς μορφωμένης κοινωνίας, δύνανται νὰ συγγράψουν σοβαρὰ ἐπιστημονικὰ ἔργα. Βεβαίως μεταξὺ τῶν δημοτικιστῶν δὲν ἔλειπεν οὔτε τὸ χρῆμα, οὔτε καὶ σχετικὴ μόρφωσις ὅπως δημιουργηθοῦν τὰ ἀπαραίτητα διὰ τὸν γλωσσικὸν ἀγῶνα ἔργα. Ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ἔλειπεν ἦτο ἢ ἰκανότης πρὸς διοργανωμένην ἑμαδικὴν δρᾶσιν, ἢ ὁποία μόνη καὶ εὐκλύτερον καὶ καλύτερον θὰ ἐξεύρισκε τὸν τρόπον καὶ τὰ μέσα παρεμοίας θετικῆς δημιουργικῆς ἐργασίας. Καὶ αὐτὸς ὁ ἀρχηγὸς τοῦ κινήματος Ψυχάρης, ἀνὴρ ἐκτάκτου ἰδιοφυΐας καὶ σπανίας γλωσσολογικῆς ἐπιστημονικῆς μορφώσεως, ὁ μᾶλλον ἐπομένως ἐνδεδειγμένος διὰ τοιαύτην ἐργασίαν, δυστυχῶς οὔτε ὁ ἴδιος ἐπεχείρησε οὔτε καὶ ἐφρόντισε νὰ πείσῃ ἄλλους νὰ τὸ πράξουν, προτιμῶν καὶ αὐτὸς νὰ σπαταλᾷ τὴν ἰδιοφυΐαν του εἰς λογοτεχνικὰς καὶ τελευταίως καὶ ποιητικὰς ἐργασίας, αἱ ὅσαι ἀμφιβάλλω ἂν θὰ ὠφελήσουν τόσον τὸν ἀγῶνα ὅσον θὰ ὠφέλουν καθαρῶς γλωσσολογικὰ ἔργα ἐκ μέρους του. Καὶ αὐτὴν τὴν συγγραφὴν Γραμματικῆς τῆς δημοτικῆς μας γλώσσης, διὰ τὴν ὁποίαν βεβαίως ἦτο ὁ καταλληλότερος καὶ τὴν ὁποίαν πρὸ πολλοῦ μᾶς ὑπεσχέθη, δὲν κατώρθωσε, ἐξ ὅσων γνωρίζω, νὰ τὴν φέρῃ εἰς αἴσιον πέρας.

Ἀποτέλεσμα τῆς ἔλλειψεως συνησιωμένης ἑμαδικῆς δράσεως ἦτο καὶ ἢ ἀνικανότης των νὰ συντηρήσουν ἀξιοπρεπῶς ἐν κοινὸν φύλλον ἂν ὄχι ἡμερήσιον, τοῦλάχιστον ἑβδομαδιαῖον, ὅπως συστηματικώτερον καὶ ἀποτελεσματικώτερον κηρύξουν δι' αὐτοῦ τὰς ἰδέας των. Τὰ ὀλίγα δημοτικιστικὰ περιοδικὰ τὰ ὅποια ἐφάνησαν ἦσαν δημιούργημα ἀτομικῆς πρωτοβουλίας καὶ οὐχὶ ἑμαδικῆς ἐργασίας καὶ δι' αὐτὸ ταχέως ἔπαυσαν ὑφιστάμενα, δι' ἔλλειψιν ἀναλόγου ὑποστηρίξεως. (Τέχνη, Διόνυσος, Ἀκρίτας, Σεράπιον, Ἠγησῶ κτλ.). Ἐξίρεισιν ἔκαμε μόνον ὁ «Νουμάς», ὁ ὅποιος παρ' ἔλας του τὰ τρώτα, τὰ ὅποια ἀρέσκονταί νὰ ὑποδεικνύουν ἐπὶ τὸ ὑπερβολικώτερον εἰς πολυάριθμοι ἐχθροὶ του, καὶ αὐτὰ οἱ φίλοι του, ὀφείλει μὲν νὰ ὀμολογήσω-

μεν οτι εδειξε σπανίαν δι' ελληνικόν ιδεολογικόν φύλλον άντοχήν, επιμονήν, θάρρος και διοργανωτικήν Ικανότητα και επί 13 ελα ετη, εις τας πλέον κρισίμους στιγμάς δέν εχασε τό θάρρος του, αλλά ύπεστήρηξε μόνος έναντίον άπειρων εχθρών τόν γλωσσικόν άγώνα, χρησιμεύσας εις τας χαλεπάς ήμέρας του γλωσσικού κινήματος τό μόνον καταφύγιον τής δημοτικής ιδέας, τό μόνον ελεύθερον βήμα έν Έλλάδι όπου εκαστος επαναστάτης ήδύνατο ελευθέρως νά ειπη τας ιδέας του, εστω και τας πλέον ριζοσπαστικές και ανατρεπτικές, ήρκει μόνον νά ήζαν ειλικρινείς, και τοιουτοτρόπως εφιλοξήνησε εις τας στήλας του και υιεθέτησε

ούχι δλίγας γονίμους συζητήσεις λογοτεχνικάς, φιλοσοφικάς, επιστημονικάς, πολιτικάς και κοινωνιολογικάς, αι όποιαι πλείστας νέας ιδέας εσκόρπισαν εις την κοινωνίαν μας. Έκ τής άπόψεως ταύτης ό Νουμάς επαιξε σπουδαίον ρόλον εις την πνευματικήν εξέλιξιν τής κοινωνίας μας και δέν δπάρχει άμφιβολία οτι μιαν ήμέραν ή ιστορία τής αναγεννήσεώς μας μέ χρυσά γράμματα θ' άναφέρη τό όνομά του παρ' όλα, επαναλαμβάνομεν, τά τρωτά του και τας μικρολόγους άδυναμίας του, τας τόσον αλλοίμονον, άναποφεύκτους εις οιονδήποτε νεοελληνικόν έργον!

(Άκολουθεί)

Γ. ΣΚΑΗΡΟΣ

ΟΣΚΑΡ ΟΥΡΪΛΔ

Η ΜΠΑΛΛΑΔΑ ΤΗΣ ΦΥΛΑΚΗΣ ΤΟΥ ΡΙΝΤΙΓΓ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ Κ. ΚΑΡΘΑΙΟΥ

2.—

II

Έξι βδομάδες στην αύλή σεργιάνιζε
Ντυμένος τή στολή τή σταχερή,
Με τόν κοϊκό χωσμένο στό κεράλι του
Και λεύτερο τό βήμα κι' άλαφρύ,
Μά ποτές μου δέν ειδ' άλλον κανένα,
Τό φώς με τέτοιον πόθον νά θωρεϊ.

Ποτές μου δέν άπάντησ' άλλον άνθρωπο
Νά βλέπει έτσι με μάτι ποθεινό
Πρός τή γαλάζια ακρίτσα πού όνομάζουνε
Στή φυλακή οι κατάδικοι ούρανό,
Και προς κάθε νεφάκι διαβατάριο
Πού ως πούπουλο περνούσε φωτεινό.

Δέν εμπλεκε τὰ χέρια και δέν εκλαιγε
Σάν κάτι άνάξιους πού στη δυστυχία
Μι' άχτίδα ελπίδας νά φανεί γυρεύουνε
Στήν τρισκότεινη μέσ' Άπελπισία:
Αυτός μονάχα προς τόν ήλιο άγνάντευε
Και τής σύγης ρουφοῦσε τή δροσιά.

Συνομιμμένος τὰ χέρια του δέν εμπλεκε,
Κι' ούτε ζητούσε θάμα ή σπλαχνικό,
Μονάχα τόν άέρα άχόρταστα επινε
Σά νάτανε του πόνου γιατρικό
Τόν ήλιο μ' άνοιχτό τό στόμα ρούφαγε,
Λες κι' εϊτανε κρασί μεθυστικό!

Κι' εμεϊς πού σ' άλλον κύκλο περπατούσαμε,
Γώ κι' όλη ή συντροφιά μου ή θλιβερή,
Τό δικό μας τό κριμα λησιμονούσαμε,
Κι' άν ήτανε μεγάλο ή άλαφρύ,
Και βλέπαμε βουβοϊ τό νιδ πού ξεραμε
Πώς του Δήμιου ή τριχιά τόν καρτερεϊ.

Κι' ήταν παράξενο τό πώς σεργιάνιζε
Με τέτοιο χαρωπό κι' άλέστο βήμα,
Κι' ήταν παράξενο τί πόθους κρύβανε
Τὰ βλέμματά του προς τού ήλιού τό κύμα,
Κι' ήταν παράξενο νά συλλογιζεσαι
Πόσο τρανό ειχε νά πληρώσει κριμα.

**

Γιατί τό δρυ και τή φτελιά με πρόσχαρα
Πρασινόφυλλα ή άνοιξη έχει ντύσει
Μά τής κρεμάλας τό δεντροϊ φριχτότατο,
Τι τις ρίζες του όμιες έχουν ποτίσει,
Και, γλώρον ή ξερό, θά βρει ένας άνθρωπος
Τό θάνατο, πριν τούτο νά καρπίσει!

Τή θέση πιθυμάει την άψηλότερη
Κάθε φιλοδοξία άνθρωπινή:
Μά ποιός θάθελ' εκεί ψηλά νά βρισκται
Μ' ένα στεγνό κολλάρο από σκονί,
Και νά γυρνάει μέσ' άπ' αυτό τὰ μάτια του
Στόν ούρανό για μιá φορά στερνή;